

**Міністерство освіти і науки України
Мукачівський державний університет
Кафедра теорії та методики початкової освіти**

**ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ
(ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ):**

**Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

**Мукачево
МДУ 2023**

УДК 378.091.3:37.091.12:005.336.5(072)(075.8)

*Розглянуто та рекомендовано до друку
Науково-методичною радою Мукачівського державного університету
протокол № 5 від 26 грудня 2023 р.*

*Розглянуто та схвалено
на засіданні кафедри теорії та методики початкової освіти
протокол № 5 від 02 листопада 2023 р.*

Укладач

Молнар Т.І. – доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії та методики початкової освіти МДУ

Рецензент

Атрошенко Т.О. – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки дошкільної, початкової освіти та освітнього менеджменту МДУ

Педагогічна майстерність (педагогічна творчість): Методичні рекомендації до організації самостійної роботи для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта / укладач Т.І. Молнар. Мукачево: МДУ, 2023. 46 с. (1,2 авт.арк.)

У навчально-методичному виданні окреслено програмовий зміст навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність (педагогічна творчість)»; запропоновано завдання для самостійної роботи здобувачів та критерії їх оцінювання; подано орієнтовний перелік тестових завдань та список рекомендованої літератури.

Видання адресовано здобувачам першого (бакалаврського) рівня вищої освіти денної та заочної форм навчання спеціальності 013 Початкова освіта.

ЗМІСТ

Передмова.....	4
Програмовий зміст навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність (педагогічна творчість)».....	5
Методичні вказівки щодо забезпечення самостійної роботи здобувачів.....	7
Зміст самостійної роботи здобувачів.....	12
Орієнтовний перелік тестових завдань.....	29
Контроль і оцінювання самостійної роботи.....	35
Перелік питань, що виносяться на підсумковий контроль.....	40
Нормативно-правова база.....	43
Рекомендована література.....	44

ПЕРЕДМОВА

Самостійна робота здобувачів вищої освіти є складником освітнього процесу і важливим засобом опанування змісту навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність (педагогічна творчість)». Це навчальна діяльність здобувача у процесі аудиторних занять та в позааудиторний навчальний час, яку він здійснює за завданням та під методичним керівництвом і контролем науково-педагогічного працівника, але без його безпосередньої участі.

Самостійна робота необхідна не лише для оволодіння змістом навчальної дисципліни, але й для формування здатності брати на себе відповідальність, самостійно вирішувати проблеми, знаходити конструктивні рішення й вихід із проблемних ситуацій тощо. Вона дозволяє опанувати навички навчальної, наукової та професійної діяльності, сприяє поглибленню й розширенню знань, розвитку пізнавальних здібностей.

Самостійна робота спрямована на досягнення запланованих освітньою програмою результатів навчання, а також на формування здатностей у навчальній, науковій, майбутній професійній діяльності, на оволодіння досвідом творчої, дослідницької, соціально значущої діяльності.

Тематика самостійної роботи базується на програмовому змісті навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність (педагогічна творчість)», враховується його специфіка та рівень складності окремих тем, їхня інформаційна забезпеченість.

Метою методичних рекомендацій до організації самостійної роботи з дисципліни «Педагогічна майстерність (педагогічна творчість)» є допомога майбутнім учителям початкових класів оволодіти механізмами самостійної роботи за програмою, визначити її особливості, актуалізувати розвиток професійно значущих особистих здібностей та вмінь.

ПРОГРАМОВИЙ ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ (ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ)

Професійна діяльність і особистість педагога в сучасному суспільстві

Становлення і розвиток педагогічної професії. Роль учителя у формуванні особистості молодшого школяра. Функції педагога в освітньому процесі. Сучасний учитель початкових класів: вимоги суспільства до нього. Ідеал педагога на сучасному етапі розвитку освіти.

Поняття педагогічної майстерності

Сутність педагогічної майстерності. Елементи педагогічної майстерності (гуманістична спрямованість педагогічної діяльності; професійна компетентність; педагогічні здібності; педагогічна техніка; особистісні якості). Критерії та показники педагогічної майстерності вчителя. Педагогічна майстерність вчителя у контексті гуманістичної педагогіки В. Сухомлинського.

Педагогічна техніка як основа педагогічної майстерності

Поняття педагогічної техніки. Внутрішня техніка діяльності педагога. Синдром емоційного вигорання у професійній діяльності вчителя. Зовнішня техніка і невербальне спілкування. Культура зовнішнього вигляду.

Мовлення вчителя як засіб педагогічної праці

Мовлення і комунікативна поведінка вчителя. Функції мовлення вчителя у взаємодії з учнями. Культура професійного мовлення. Мовленнєвий етикет педагога. Шляхи вдосконалення професійного мовлення.

Майстерність вчителя у розв'язанні педагогічних конфліктів

Поняття про конфлікти, конфлікт у взаємодії вчителів і учнів. Види, особливості педагогічних конфліктів. Конфлікти

між учнями: причини, шляхи подолання. Особливості порушення дисципліни учнями, способи вирішення. Стратегії поведінки вчителя у конфліктних ситуаціях. Шляхи подолання конфліктів.

Майстерність педагогічного спілкування

Специфіка педагогічного спілкування. Бар'єри педагогічного спілкування, їх подолання. Порівняльна характеристика стилів педагогічного спілкування. Організація педагогічного спілкування. Побудова педагогічної взаємодії на принципах педагогіки толерантності.

Професійна компетентність вчителя як складова його професіоналізму

Нова українська школа і підготовка вчителя. Компетентнісний підхід як основа переходу на нові показники якості освіти. Сутність та структура професійної компетентності вчителя початкових класів. Фахове вдосконалення вчителя шляхом самоосвітньої діяльності.

Оптимізація освітнього процесу в контексті реформи початкових класів

Організація уроку в початковій школі в умовах модернізації освіти. Диференціація та індивідуалізація навчання як важлива умова його ефективності. Мотивація навчальної діяльності як засіб підвищення якості знань молодших школярів. Гуманізація навчання в початковій школі: від авторитаризму до партнерства. Дидактичні умови організації особистісно орієнтованої навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів.

Удосконалення педагогічної майстерності вчителя початкових класів

Мотивація в діяльності вчителя. Шляхи вдосконалення педагогічної майстерності. Портфоліо як індивідуальна траєкторія підвищення кваліфікації педагога. Акмеологія у професійній педагогічній діяльності. Технологія професійного самовиховання.

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Мета самостійної роботи з дисципліни «Педагогічна майстерність (педагогічна творчість)» – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як важливої особистісної ознаки і професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати й контролювати власну діяльність.

Завдання – вивчення питань, винесених на самостійне опрацювання, засвоєння знань, умінь, навичок, закріплення та систематизація здобутих на лекціях знань, їх застосування при виконанні практичних завдань та творчих робіт, виявлення прогалин у системі знань із предмета, забезпечення підготовки до семінарських занять, контрольного заходу та підсумкового контролю.

Для реалізації самостійної роботи у процесі вивчення навчальної дисципліни «Педагогічна майстерність (педагогічна творчість)» здобувачі вищої освіти виконують завдання різних типів і рівнів складності, зокрема: опрацювання лекційного матеріалу; підготовка теоретичних питань з курсу; виконання завдань для самоконтролю; пошукова робота; опрацювання законодавчої та нормативно-правової бази, періодичної літератури, першоджерел; підготовка рефератів, доповідей, повідомлень; розв'язання педагогічних задач та аналіз педагогічних ситуацій тощо. Засвоєний у процесі самостійної роботи навчальний матеріал виноситься на поточний контроль.

Щоб самостійна робота була ефективною, здобувач має глибоко усвідомити її необхідність, мету й подальшу корисність для себе. Обов'язкові умови успішного виконання: точне й конкретне визначення завдання, його вмотивованість, знання методики виконання, терміни і форми контролю, надання консультативної допомоги з боку викладача.

Опрацювання лекційного матеріалу. Плідна та активна робота здобувачів на лекціях є запорукою успішного оволодіння змістом виучуваного матеріалу. На початку лекції, як правило, викладач оголошує тему, план, рекомендовану літературу. Тому слід уважно слухати, аналізувати отриману інформацію, а також

конспектувати найважливішу інформацію. Наприкінці лекції можна поставити викладачеві запитання, отримати роз'яснення незрозумілих положень. Належне ведення конспекту забезпечить збереження необхідної інформації, яку в будь-який час можна буде прочитати та проаналізувати.

Підготовка до семінарських занять. У процесі самостійної підготовки до семінарських занять здобувачі повинні опрацювати прослуханий лекційний матеріал, всебічно розглянути зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати основну та додаткову літературу, відповідні нормативно-правові документи, опрацювати питання, які винесені на самостійне вивчення. Перевірку засвоєння знань слід здійснювати за допомогою питань для самоконтролю, які охоплюють основні положення, що підлягають засвоєнню відповідно до кожної теми дисципліни.

При підготовці до семінарських занять здобувач уважно читає конспект лекції та аналізує повторно інформацію, звіряє наявність викладеного на лекції та законспектованого ним матеріалу із планом семінарського заняття. Відсутність у конспекті матеріалу з окремих питань лекції, неповне розкриття того чи іншого питання або винесення їх на самостійне опрацювання зобов'язує здобувача звернутися до рекомендованих підручників, навчальних посібників чи нормативно-правових актів. Кращій підготовці до семінарських занять сприятиме використання технічних засобів навчання, що допомагає здійснювати пошук і систематизацію необхідної інформації, мінімізує витрати часу на такі дії, оптимізує самостійну роботу здобувачів, надає їхнім доробкам закінченого й естетичного вигляду.

На семінарських заняттях використовуються різні форми та методи контролю знань, як от: усне опитування, дискусія, реферативні повідомлення та їх обговорення, вирішення практичних завдань, тестовий контроль та ін.

На семінарському занятті слід чітко формулювати основні теоретичні положення; обґрунтовувати та доводити свої міркування і твердження; давати повну відповідь на поставлене запитання; доповнювати доповідача.

Загальні вимоги до учасників семінарського заняття:

- обов’язково опрацювати рекомендовану літературу;
- підготуватися до виступу з кожного питання плану семінару;
- підготувати відповіді на питання для обговорення;
- рекомендовано виступати не з місця, а перед усією аудиторією;
- викладати думки своїми словами, а не завченими фразами;
- будувати виступ згідно з планом, користуючись конспектом лише в разі цитування першоджерел;
- враховувати, що кожен виступ має складатися з трьох частин: вступу, основної частини і висновку;
- вільно триматися перед аудиторією, грамотно і переконливо говорити;
- кожен здобувач бере участь в обговоренні всіх питань семінару;
- формулювання своєї позиції розпочинати словами «я вважаю, що...», «моя позиція з цього питання така...» і т.д.

Записи під час роботи з літературою. Під час опрацювання матеріалу у підручниках, посібниках, навчально-методичних виданнях потрібно вести записи, інакше малознайомий матеріал швидко забувається. Такі записи можна робити на полях книги чи статті (якщо це видання з вашої особистої бібліотеки), на окремих аркушах, у зошиті, на картках. На полях роблять помітки олівцем. Визначають найбільш важливі місця, доповнюють своїми знаннями чи міркуваннями викладене, позначають твердження, що були не зрозумілі. У разі необхідності такі помітки можна стерти. На окремих аркушах роблять записи для тематичних підборок матеріалу, який потім можна систематизувати. У зошитах опрацьовують великі за обсягом роботи. Картки використовують у разі подальшої систематизації обробленого матеріалу у вигляді картотеки. Записи повинні містити повні вихідні дані про видання, важливі положення, цифрові дані, основні факти, нові висновки тощо. Завдання таких записів – швидко відновлювати уявлення про

зміст роботи, з вичерпною повнотою вміти відтворити важливі частини тексту.

Конспектування. У конспект вносяться найбільш важливі відомості з матеріалу, який вивчається самостійно. Кожний запис потрібно попередньо продумати. Писати слід чітко, використовувати зрозумілі скорочення слів та умовні позначення. У записах роблять інтервали, залишають береги на кожному аркуші, щоб можна було вносити доповнення, уточнення, виправлення, власні коментарі. Кожну нову думку починають з абзацу. Виділяють назви розділів, визначення, схеми, важкі та найбільш важливі місця. Конспект є ефективним, якщо міцно закріплює в пам'яті самостійно отриману інформацію.

Складання плану. План – це сукупність основних думок, назв елементів тексту у формі питання чи твердження. Самостійне складання плану сприяє глибокому аналізу тексту: розумінню структури, виділенню основних положень, визначенню головного, логічному членуванню матеріалу на частини, групуванню власних думок щодо опрацьованого матеріалу.

Формулювання тез. Тези – це коротко сформульовані основні положення тексту, стисле викладення головних його ідей, які увібрали в себе сутність переробленого самостійно матеріалу. Їх записують у вигляді цитат із тексту або своїми словами. У тезах внаслідок їх лаконічності відсутні приклади, що доводять певні факти.

Тестовий контроль. Одним із способів контролю знань здобувачів є тестове опитування. Особливість роботи при підготовці до тестового контролю полягає в тому, що правильне виконання тестових завдань потребує точних знань, а в окремих випадках – розвитку інтуїтивного мислення, оскільки під час тестування заборонено користуватися будь-якими джерелами. Тестове завдання складається з одного питання і декількох варіантів відповідей, серед яких одна чи кілька правильних. У кінці заняття викладач робить висновок щодо рівня підготовки здобувачів до заняття, відзначає позитивні і негативні сторони відповідей, аналізує їх та оцінює.

Написання реферату. Написання реферату розпочинається із складання змісту, який повинен містити такі елементи: вступ; 2–3 розділи, які можуть ділитись на підрозділи; висновки; список використаних джерел. У вступі визначається теоретичне і практичне значення теми. В основній частині розкривається зміст досліджуваної проблеми. Робота повинна завершуватись висновками, в яких викладаються основні результати дослідження, а також списком використаних джерел, оформлених згідно встановлених вимог.

Аналіз педагогічних ситуацій. Важливим засобом у засвоєнні знань здобувачами є вирішення ситуаційних задач, яке повинно носити творчий, аналітичний та самостійний характер з детальним обґрунтуванням рішень.

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ ЗДОБУВАЧІВ

Тема. Професійна діяльність і особистість педагога в сучасному суспільстві

Завдання для самостійного пошуку:

1. Зверніться до педагогічної спадщини Я. Коменського, Й. Песталоцці, А. Дістервега, К. Ушинського, Ж.-Ж. Руссо, А. Макаренка, В. Сухомлинського та проаналізуйте їхні думки про місце і роль вчителя в суспільстві, його якості та вміння.
2. Проаналізуйте вплив особистості вчителя на становлення Вас як особистості. Викладіть свої думки у творчій роботі на одну із тем: «Учитель у моєму житті», «Мій ідеал вчителя».
3. Використовуючи джерела народної педагогіки (народні легенди, прислів'я, казки, національні звичаї), випишіть міркування народу про значення вчителя у житті людини й розвитку суспільства.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Сутність педагогічної діяльності, її особливості.
2. Функції вчителя початкових класів закладу загальної середньої освіти.
3. Правовий статус педагогічного працівника.
4. Вчитель Нової української школи: вимоги суспільства до нього.

Рекомендована література:

1. Калита Н. Підготовка вчителя початкових класів в контексті сучасних освітніх парадигм. Актуальні

- питання гуманітарних наук. Вип. 14. 2015. С. 265–269.
2. Кіліченко О. І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід. Івано-Франківськ, 2019. 206 с.
 3. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>
 4. Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf

Тема. Поняття педагогічної майстерності

Завдання для самостійного пошуку:

1. Проаналізуйте майстерність педагогічної діяльності досвідченого вчителя-практика за головними критеріями (гуманістична спрямованість; професійна компетентність; педагогічні здібності; педагогічна техніка; особистісні якості).

Вимоги:

- *дайте аналіз кожної складової майстерності педагогічної діяльності, а не висвітлюйте професіоналізм педагога загалом;*
 - *у процесі аналізу кожної складової педагогічної майстерності виокремлюйте особливості, притаманні конкретному вчителю, якого Ви обрали;*
 - *у висловленні власних суджень подавайте конкретні аргументи, докази, приклади;*
 - *застосовуйте чітку, лаконічну мову, логічні твердження;*
 - *розкрийте Ваше ставлення до педагога, його діяльності.*
2. Визначте критерії педагогічної майстерності. Запропонуйте показники для оцінки педагогічної майстерності за цими критеріями.
 3. Запропонуйте перелік професійно небажаних якостей педагога.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Педагогічна майстерність як вищий рівень професійної діяльності вчителя початкових класів.
2. Підходи до визначення сутності педагогічної майстерності в науковій літературі.

3. Педагогічна майстерність в контексті гуманістичної педагогіки В. Сухомлинського.
4. Актуалізація поглядів А. Макаренка щодо формування педагогічної майстерності вчителя.

Рекомендована література:

1. Бобровицька С. Педагогічна майстерність вчителя початкових класів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруюва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № 10 (114). С. 16–24.
2. Буряк В.С. Питання педагогічної майстерності в теорії і практиці В. О. Сухомлинського. *Рідна школа*. 2016. № 3. С. 3–6.
3. Теслюк В. М., Лузан П. Г. Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник. К.: НАКККіМ, 2016. 304 с.
4. Топузов О. М. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя: навчальний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2018. 292 с.

Тема. Педагогічна техніка як основа педагогічної майстерності

Завдання для самостійного пошуку:

1. Охарактеризуйте основні способи оволодіння навичками внутрішньої техніки: *звернення до власного почуття обов'язку у зв'язку з усвідомленням соціальної ролі професії, ціннісними установками; метод фізичних дій; самонавіювання на фоні загального м'язового розслаблення і психічного спокою; розрядка в діяльності; емоційне налаштування на урок.*
2. Охарактеризуйте основні складові невербальної комунікації: *пантоміміку; жести; міміку; візуальний контакт; тактильну комунікацію; міжособистісний простір.*
3. Змодельовати ситуацію першого знайомства з класом: *зайти в клас, привітатися, представитися, познайомитись з учнями, спробувати зацікавити дітей своїм предметом.*

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Шляхи вдосконалення професійного мовлення.
2. Культура зовнішнього вигляду.
3. Професійний імідж вчителя початкових класів.
4. Особливості самопрезентації педагога.

Рекомендована література:

1. Дубовик С. Культура професійного мовлення як складник педагогічної культури вчителя. *Українська мова і література в школі: Науково-методичний журнал.* 2019. № 5. С. 43–46.

2. Кіліченко О. І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід. Івано-Франківськ, 2019. 206 с.
3. Островерхова Н. Педагогічна техніка – невід’ємна складова педагогічної майстерності вчителя. *Завуч*. 2019. №1. С. 8–11.
4. Холковська І. Л. Основи педагогічної майстерності. Практикум: посібник. Вінниця: Твори, 2019. 240 с.

Тема. Мовлення вчителя як засіб педагогічної праці

Завдання для самостійного пошуку:

1. Охарактеризуйте функції мовлення вчителя (*комунікативну, психологічну, пізнавальну, організаційну*).
2. Розкрийте важливість мовленнєвого етикету педагога.
3. Підібрати вправи на налаштування голосу, дихання, дикції.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Особливості мовлення вчителя та учнів на уроці.
2. Функції мовлення вчителя у взаємодії з учнями.
3. До проблеми культури професійного мовлення
4. Шляхи вдосконалення комунікативної компетентності вчителя.

Рекомендована література:

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: Навчальний посібник. К.: ВЦ «Академія», 2006. 256 с.
2. Дубовик С. Культура професійного мовлення як складник педагогічної культури вчителя. *Українська мова і література в школі*: Науково-методичний журнал. 2020. № 5. С. 43–46.
3. Кіліченко О. І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід. Івано-Франківськ, 2019. 206 с.
4. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків: ХНПУ, 2021. 90 с.

Тема. Майстерність вчителя у розв'язанні педагогічних конфліктів

Завдання для самостійного пошуку:

1. Опишіть на підставі власного досвіду ситуацію порушення вчителем педагогічної етики й такту і, навпаки, дотримання вимог педагогічного такту.
2. Продумайте можливі стратегії поведінки у конфліктних ситуаціях. Які з них є найбільш ефективними в початковій школі?
3. Підберіть вправи на встановлення довірливих взаємин у класі, на формування позитивного психологічного клімату, на розвиток комунікативних навичок.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Причини виникнення конфліктних ситуацій у закладі освіти.
2. Конфлікти між дітьми: причини, шляхи подолання.
3. Особливості порушення дисципліни учнями, способи вирішення.
4. Проблема готовності вчителя початкових класів до вирішення конфліктних ситуацій.

Рекомендована література:

1. Ільїна Н. М. Конфлікти в загальноосвітній школі: навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2015. 183 с.
2. Кіліченко О. І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід. Івано-Франківськ, 2019. 206 с.
3. Модестова Т. В. Конфлікт як шлях вирішення проблем у сфері міжособистісного спілкування.

Психологічні науки: проблеми і здобутки. Київ. міжнар. ун-т, Ін-т соц. та політичної психології НАПН України. Київ, 2015. Вип. 8. С. 130–143.

4. Теслюк В. М., Лузан П. Г. *Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник.* К.: НАКККіМ, 2016. 304 с.

Тема. Майстерність педагогічного спілкування

Завдання для самостійного пошуку:

1. Проаналізуйте, чи може неправильне спілкування вчителя з учнями викликати негативне ставлення до предмету (неуспішність з цього предмету). Побудуйте логічний ланцюг, що пов'язує спілкування з результатами навчання.
2. Які недоліки у спілкуванні з учнями найчастіше можна спостерігати в молодого вчителя і в досвідченого вчителя?
3. Яка роль комунікативних бар'єрів у педагогічному спілкуванні?

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Рівні педагогічного спілкування.
2. Негативні моделі педагогічного спілкування.
3. Поняття індивідуального стилю педагогічної діяльності.
4. Побудова педагогічної взаємодії на основі принципів педагогіки толерантності.

Рекомендована література:

1. Гарькавець С. О., Волченко Л. П. Спілкування в педагогічному процесі: навчальний посібник. Житомир: ТОВ «Видавничий дім «Бук-Друк». 2021. 100 с.
2. Костик Л. Б. Основи професійно-педагогічного спілкування: метод. реком. до самостійної роботи студентів. Чернівці: Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2022. 52 с.
3. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних

університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків: ХНПУ, 2021. 90 с.

4. Холковська І. Л. Основи педагогічної майстерності. Практикум: посібник. Вінниця: Твори, 2019. 240 с.

Тема. Професійна компетентність вчителя початкових класів як складова його професіоналізму

Завдання для самостійного пошуку:

1. Проаналізуйте концепцію «Нова українська школа». Окресліть особливості підготовки вчителя до роботи в Новій українській школі.
2. Проаналізуйте вимоги «Професійного стандарту за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» щодо трудових функцій і компетентностей сучасного вчителя початкових класів.
3. Ознайомтесь зі змістом книги «Педагогічний пошук» і випишіть 4-5 яскравих прикладів прояву професійної компетентності вчителів-новаторів у організації освітнього процесу.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Теоретичні основи компетентнісного підходу як освітньої інновації.
2. Сутність понять «компетенція», компетентність», «професійна компетентність вчителя».
3. Стан проблеми компетентнісного підходу в педагогічній теорії і практиці.
4. Удосконалення фахових компетентностей вчителя початкових класів.

Рекомендована література:

1. Концепція «Нова українська школа». URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

2. Панасенко В. Я. Самоосвіта в системі формування професійної компетентності педагогів. *Завуч*. 2020. № 10. С. 21–24.
3. Пехота О. М. Індивідуальність учителя: теорія і практика: навчальний посібник. Миколаїв: Іліон, 2016. 272 с.
4. Рябошапка О. В. Проблема формування творчої особистості майбутнього вчителя початкових класів в закладі вищої освіти. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Збірник наукових праць. 2020. Випуск 77. С. 185–189.

Тема. Оптимізація освітнього процесу в контексті реформи початкових класів

Завдання для самостійного пошуку:

1. Проаналізуйте 2-3 уроки з погляду реалізації на них принципів, методів і прийомів навчання, інтерактивної моделі навчання.
2. Проілюструйте прикладами прийоми підтримки уваги молодших школярів протягом уроку.
3. Зверніться до праці Я. Коменського «Велика дидактика» й віднайдіть рекомендації щодо організації і проведення уроку, які з них заслуговують на увагу в сучасній початковій школі.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Нова українська школа як ключова реформа загальної середньої освіти.
2. Освітнє середовище початкової школи: сучасні підходи та вимоги.
3. Дидактичні умови організації особистісно орієнтованої навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів.
4. Нетрадиційні форми проведення навчальних занять: переваги та недоліки.

Рекомендована література:

1. Бак О. Міжпредметні зв'язки. Інтеграція в початковій школі. *Початкова освіта*. 2018. № 23. С. 20–24.
2. Бех М. Інноваційні технології організаційних форм навчання в початковій школі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. 2017. № 2. С. 56–69.

3. Бібік Н. М. Нова українська школа: poradnik для вчителя. К.: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди», 2017. 206 с.
4. Фатєєва М. В. Ефективність уроку: взаємодія учителя й учня: рекомендації для вчителів. *Класному керівнику. Усе для роботи.* 2019. № 7. С. 13–16.

Тема. Удосконалення педагогічної майстерності вчителя початкових класів

Завдання для самостійного пошуку:

1. Чи згодні Ви з думкою А. Макаренка щодо набуття майстерності?
«Майстерність вихователя не є якимось особливим мистецтвом, що вимагає таланту, але це спеціальність, якої треба навчитися, як треба навчати лікаря його майстерності, як треба навчати музиканта. Кожна людина, якщо вона не каліка, може бути лікарем і лікувати людей, і кожна людина, якщо вона не каліка, може бути музикантом...».
2. Розробіть власну програму професійного самовдосконалення.
3. Проаналізуйте свої творчі можливості, звернувшись до психодіагностичних методик.

Теми для рефератів, доповідей та повідомлень:

1. Вимоги до особистісно-професійного розвитку вчителя в контексті освітніх реформ в Україні.
2. Шляхи вдосконалення педагогічної майстерності вчителя як складової його професіоналізму.
3. Технологія професійного самовиховання.
4. Освітнє середовище ЗВО як чинник професійного зростання.

Рекомендована література:

1. Вієвська М. Г. Формування мотивації фахівця до безперервної професійної освіти. *Вища школа*. 2021. № 1. С. 75–82.

2. Данилова Г. Акмеологічна модель педагога в ХХІ столітті. *Рідна школа*. 2020. № 6. С. 6–9.
3. Молнар Т. І. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів: практико-орієнтований підхід. *Учитель: виміри професійного становлення і міжнародної освіти*: монографія / Товканець Г.В. та колектив авторів / За заг.ред. Товканець Г.В. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2019. С. 202–219.
4. Холковська І. Л. Основи педагогічної майстерності. Практикум: посібник. Вінниця: Твори, 2019. 240 с.

ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Педагогічна майстерність – це:

- а) комплекс якостей особистості, що забезпечують високий рівень самоорганізації професійної діяльності на рефлексивній основі;
- б) самоорганізуюча система у структурі особистості, де системоутворюючим фактором виступає гуманістична спрямованість, яка дозволяє доцільно вибудувати педагогічний процес;
- в) творчий рівень професійно-педагогічної діяльності педагога;
- г) високий рівень розвитку ділових якостей особистості.

2. Гуманістична спрямованість діяльності вчителя:

- а) вияв професійної ідеології вчителя;
- б) негативне ставлення до педагогічної діяльності;
- в) система роботи вчителя в проведенні різних форм роботи з учнями;
- г) саморозвиток дитини в діяльності.

3. Професійна компетентність вчителя початкових класів:

- а) знання основ управління навчальним закладом;
- б) вирішення конфліктних ситуацій;
- в) знання основ педагогіки і психології дітей молодшого шкільного віку;
- г) матеріальна технічна база навчального закладу.

4. Самовиховання вчителя – це:

- а) організація позакласної діяльності учнів початкових класів;
- б) формування людиною своєї особистості відповідно до свідомо поставленої мети;
- в) участь у навчально-виховній діяльності;
- г) організація роботи з батьками дітей.

5. Психологічна стійкість у професійній діяльності:

- а) позитивне емоційне ставлення до себе, дітей, праці;
- б) негативні емоції;
- в) мінорний тон;

г) емоційні переживання.

6. Якості, які дають змогу вчителю здійснювати свою професійну діяльність:

а) альтруїзм;

б) авторитарність;

в) впевненість у собі, відсутність страху перед дітьми;

г) егоїзм.

7. З наведеного переліку виберіть компоненти педагогічної майстерності:

а) гуманістична спрямованість педагогічної діяльності;

б) професійна компетентність;

в) педагогічна техніка;

г) педагогічні здібності;

д) усі відповіді правильні.

8. Головними критеріями передового педагогічного досвіду є:

а) актуальність, перспективність, новизна, результативність;

б) особистість автора досвіду;

в) наявність матеріальних умов для поширення досвіду;

г) оригінальність форм досвіду.

9. Який компонент педагогічної майстерності визначається мотивами, потребами, ідеалами, схильностями, ціннісними орієнтаціями:

а) педагогічні знання;

б) педагогічні здібності;

в) гуманістична спрямованість;

г) педагогічні вміння.

10. Яку роль відіграє дикція в діяльності вчителя початкових класів?

а) організовує навчальну діяльність школярів;

б) організовує позакласну діяльність учнів;

в) служить прикладом мовлення для дітей;

г) створює конфліктні ситуації у спілкуванні.

11. Основною умовою цілеспрямованого впливу на особистість школяра є:

- а) правильне сприймання вчителем особистості дитини;
- б) спеціальна організація провідного виду діяльності;
- в) уміння враховувати основні потреби дитини;
- г) враховувати особистісні якості учня в організації діяльності.

12. Педагогічний досвід – це:

- а) практична діяльність вчителя початкових класів і її результат;
- б) загальна ознака педагогічної діяльності;
- в) вид діяльності вчителя початкових класів;
- г) накопичення професійних навичок.

13. Педагогічний такт передбачає наявність у педагога таких рис:

- а) гуманне ставлення до дітей, уважність і спостережливість, уміння бачити моральний бік своїх та чужих дій, уміння керувати собою та стримувати негативні емоції;
- б) витримка, самовладання і здатність навіть у гостро конфліктних ситуаціях приймати педагогічно доцільні рішення, уміння передбачати усі можливі наслідки своїх слів і вчинків;
- в) самокритичність і уміння виправити допущені помилки, творче мислення, сміливість у розв'язанні моральних проблем;
- г) усі відповіді правильні.

14. Методи вивчення передового досвіду:

- а) спостереження за роботою вчителя;
- б) перегляд фрагментів фільмів;
- в) перегляд методичної літератури;
- г) дослідження з певних тем.

15. Стилi педагогічного спілкування:

- а) демократичний;
- б) педагогічний;

- в) особовий;
- г) психолого-педагогічний.

16. Педагогічні умови, які сприяють ефективності спілкування:

- а) володіння психолого-педагогічними якостями та вміннями;
- б) організаторські вміння;
- в) дидактичні прийоми;
- г) методи навчання.

17. Який компонент педагогічної майстерності забезпечує швидкість оволодіння майстерністю:

- а) педагогічні знання;
- б) педагогічні здібності;
- в) гуманістична спрямованість;
- г) педагогічні вміння.

18. Швидкість, з якою педагог вимовляє слова, речення, весь текст у цілому це:

- а) дикція;
- б) темп мовлення;
- в) інтонація;
- г) ритм мовлення.

19. Міміка, жести, пантоміміка, візуальний контакт є засобами:

- а) вербальної взаємодії;
- б) невербальної взаємодії.

20. Моторику всього тіла: позу, ходу, нахили, поставу відображає:

- а) міміка;
- б) жестика;
- в) праксеміка;
- г) пантоміміка.

21. Дихання, голос, дикція і темпоритм - це:

- а) комунікативні якості мовлення;
- б) складові техніки мовлення;
- в) внутрішня техніка.

22. Правильність, виразність, ясність, точність, стислість, доцільність - це:

- а) комунікативні якості мовлення;
- б) складові техніки мовлення.

23. Яка з названих функцій не є функцією педагогічного спілкування:

- а) пізнавальна;
- б) інформаційна;
- в) самоствердження;
- г) самореалізації;
- д) співпереживання.

24. Якому поняттю відповідає визначення: «Комплекс властивостей особистості, який забезпечує високий рівень самоорганізації

професійної педагогічної діяльності на рефлексивній основі»:

- а) педагогічна діяльність;
- б) педагогічна майстерність;
- в) педагогічна техніка;
- г) педагогічна творчість.

25. Зіткнення протилежно спрямованих, несумісних одна з одною тенденцій у свідомості окремого індивіда, у міжособистісних відносинах або взаємодіях індивідів чи груп людей, пов'язане з гострими негативними емоційними переживаннями – це:

- а) конфлікт;
- б) конфлікт поведінки;
- в) конфлікт діяльності.

26. Діагностування, цілепокладання, планування, виконання, контроль і корекція - це етапи:

- а) самовиховання;
- б) самовдосконалення;
- в) самоактуалізації.

27. Зміст обов'язкових професійних знань для кожного вчителя складають:

- а) знання предмету, педагогіки та психології;
- б) знання психологічних особливостей особистості;
- в) знання методики викладання предмету;
- г) знання соціології, логіки.

28. Створення вчителем потрібних або бажаних станів, тобто таких, які забезпечують ефективність його дій називають:

- а) саморегуляцією;
- б) психологічним налаштуванням;
- в) психологічною розрядкою;
- г) емоційним налаштуванням.

29. Виразальні рухи м'язів обличчя - це:

- а) пантоміміка;
- б) міміка;
- в) жести;
- г) інтонація.

30. Визначте стратегії педагогічної взаємодії у конфліктах та конфліктних ситуаціях:

- а) уникнення конфлікту;
- б) конфронтація(суперництво) у конфлікті;
- в) стратегія пристосування;
- г) компроміс;
- д) співробітництво;
- е) усі відповіді правильні.

КОНТРОЛЬ І ОЦІНЮВАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Контроль і облік самостійної роботи з дисципліни «Педагогічна майстерність (педагогічна творчість)» здійснюється в межах поточного контролю шляхом оцінювання за чотирибальною (національною) шкалою різних видів робіт:

- виступ з основного питання;
- усна доповідь;
- доповнення, запитання до того, хто відповідає, рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття;
- аналіз джерельної літератури;
- письмові завдання (тестові, контрольні, творчі роботи, реферати тощо);
- самостійне опрацювання тем;
- підготовка тез, конспектів навчальних або наукових текстів;
- систематичність роботи на заняттях, активність під час обговорення питань та ін.

Оцінювання кожного виду роботи проводиться за національною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») з використанням таких методів контролю: індивідуальне опитування (усне, письмове, тестове); фронтальне опитування; експрес-опитування; термінологічний диктант; спостереження за роботою здобувачів при розв'язуванні педагогічних задач, участі в інтерактивних вправах, дискусіях; перевірка творчих робіт, творів-есе тощо.

Критеріями оцінки є:

1) для усних відповідей – повнота розкриття питання; логіка викладання, культура мови; емоційність та переконаність; використання основної та додаткової літератури; аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

2) для виконання письмових завдань – повнота розкриття питання; цілісність, системність, логічність, вміння формулювати висновки; акуратність оформлення письмової роботи.

Оцінювання відповіді на семінарському занятті:

Оцінка «**відмінно**» ставиться, якщо здобувач вільно володіє матеріалом, дає повну, чітку відповідь на питання, опанував базову й додаткову літературу з теми, демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу.

Оцінка «**добре**» ставиться, якщо здобувач володіє матеріалом на достатньому рівні, дає повну відповідь, але припускається деяких неточностей у вживанні професійної лексики, частково демонструє бачення практичного застосування вивченого матеріалу.

Оцінка «**задовільно**» ставиться, якщо здобувач не дає конкретну відповідь, відхиляється від суті питання, відповідає на поставлені запитання з помилками, відчуває труднощі при встановленні зв'язку між питанням та його практичним застосуванням.

Оцінка «**незадовільно**» ставиться, якщо здобувач не засвоїв матеріал, не дає конкретної відповіді на питання, не наводить прикладів, не ознайомлений базовою та додатковою літературою з дисципліни, не здатний висвітлити поставлене питання.

Оцінювання тестових завдань:

«Відмінно» – 80%-100% правильних відповідей.

«Добре» – 60%-70% правильних відповідей.

«Задовільно» – 40%-50% правильних відповідей.

«Незадовільно» – 40% правильних відповідей.

Оцінювання реферату:

- оцінка «**відмінно**» – реферат написано самостійно, формальні вимоги до реферату дотримано, проблему повністю розкрито, висновки містять чіткі пропозиції. Для написання реферату здобувач використав не тільки підручники, а і першоджерела;
- оцінка «**добре**» – реферат написано самостійно, всі вимоги до дотриманні, проблема розкрита, наявні граматичні помилки;
- оцінка «**задовільно**» – реферат написано самостійно, але не всіх вимог дотримано, розкриття проблеми неповне;

- оцінка «незадовільно» – реферат написано не самостійно, вимог не дотримано, проблему не розкрито.

Оцінювання контрольної роботи:

«Відмінно» – заслуговує здобувач, який виявив всебічні і глибокі знання пройденого матеріалу, засвоїв базову і ознайомився з додатковою літературою, дає повні, обґрунтовані, вірні відповіді на всі питання, передбачені варіантом контрольної роботи; демонструє знання і розуміння основних категорій і понять дисципліни; наводить вдалі приклади, може зробити узагальнення і висновки.

«Добре» – заслуговує здобувач, що виявив повне знання програмового матеріалу; засвоїв базову та додаткову літературу, виявив системний характер знань з дисципліни і здатний до самостійного їх поповнення, але ним допущені незначні помилки у формулюванні термінів, наведенні прикладів.

«Задовільно» – заслуговує здобувач, що дає поверхові, неточні відповіді на питання, припускається помилок у наведенні прикладів, слабо володіє професійною термінологією, не зовсім розуміє сутність основних категорій.

«Незадовільно» – здобувач дає неправильні відповіді на всі запитання, передбачені варіантом контрольної роботи, не знайомий з базовою літературою; не розуміє сутності основних категорій.

РОЗПОДІЛ ВАГОВИХ КОЕФІЦІЄНТІВ

<i>Модульний контроль</i>	
АУДИТОРНА РОБОТА (в т.ч. СРС та ІРС)	
ЗМ1 ¹	
Лекційні, семінарські заняття	Контрольна робота
T1, T2, T3, ... T9	T1-T9
середнє арифметичне оцінок за національною шкалою	оцінка за національною шкалою
$k_1 = 0,4$	$k_2 = 0,6$

ЗМ1 – змістовий модуль

T1, T2 ... T9 – теми змістового модуля

K_1 – ваговий коефіцієнт

ШКАЛА ОЦІНЮВАННЯ: НАЦІОНАЛЬНА ТА ECTS

Інтервальна шкала	Оцінка в балах за шкалою ECTS	Оцінка ECTS	Рівень компетентності	Оцінка за національною шкалою	
				Диференційований залік	
4,51-5,00	90 – 100	A	Високий (творчий)	відмінно	Зараховано
4,01-4,50	82-89	B	Достатній (конструктивно-варіативний)	добре	
3,51-4,00	75-81	C			
3,16-3,50	69-74	D	Середній (репродуктивний)	задовільно	
2,51-3,15	60-68	E			
1,51-2,50	35-59	FX	Низький (рецептивно-продуктивний)	незадовільно з можливістю повторного складання	Незараховано
0,00-1,50	0-34	F		незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ПІДСУМКОВИЙ КОНТРОЛЬ

1. Становлення і розвиток педагогічної професії.
2. Роль учителя у формуванні особистості молодшого школяра.
3. Функції педагога в освітньому процесі.
4. Сучасний учитель початкових класів: вимоги суспільства до нього.
5. Ідеал педагога на сучасному етапі розвитку освіти.
6. Сутність педагогічної майстерності.
7. Елементи педагогічної майстерності (гуманістична спрямованість педагогічної діяльності; професійна компетентність; педагогічні здібності; педагогічна техніка; особистісні якості).
8. Критерії та показники педагогічної майстерності вчителя.
9. Педагогічна майстерність учителя в контексті гуманістичної педагогіки В. Сухомлинського.
10. Поняття педагогічної техніки.
11. Внутрішня техніка діяльності педагога.
12. Синдром емоційного вигорання у професійній діяльності вчителя.
13. Зовнішня техніка і невербальне спілкування.
14. Культура зовнішнього вигляду.
15. Мовлення і комунікативна поведінка вчителя.
16. Функції мовлення вчителя у взаємодії з учнями.
17. Культура професійного мовлення.
18. Мовленнєвий етикет педагога.
19. Шляхи вдосконалення професійного мовлення.
20. Поняття про конфлікти, конфлікт у взаємодії вчителів і учнів.
21. Види, особливості педагогічних конфліктів.

22. Конфлікти між учнями: причини, шляхи подолання.
23. Особливості порушення дисципліни учнями, способи вирішення.
24. Стратегії поведінки вчителя у конфліктних ситуаціях.
25. Шляхи подолання конфліктів.
26. Специфіка педагогічного спілкування.
27. Бар'єри педагогічного спілкування, їх подолання.
28. Порівняльна характеристика стилів педагогічного спілкування.
29. Організація педагогічного спілкування.
30. Побудова педагогічної взаємодії на принципах педагогіки толерантності.
31. Нова українська школа і підготовка вчителя.
32. Компетентнісний підхід як основа переходу на нові показники якості освіти.
33. Сутність та структура професійної компетентності вчителя початкових класів.
34. Фахове вдосконалення вчителя шляхом самоосвітньої діяльності.
35. Організація уроку в початковій школі в умовах модернізації освіти.
36. Диференціація та індивідуалізація навчання як важлива умова його ефективності.
37. Мотивація навчальної діяльності як засіб підвищення якості знань молодших школярів.
38. Гуманізація навчання в початковій школі: від авторитаризму до партнерства.
39. Дидактичні умови організації особистісно орієнтованої навчально-пізнавальної діяльності молодших школярів.
40. Психологічний супровід освітнього процесу.
41. Мотивація в діяльності вчителя.
42. Шляхи вдосконалення педагогічної майстерності.

43. Портфоліо як індивідуальна траєкторія підвищення кваліфікації педагога.
44. Акмеологія у професійній педагогічній діяльності.
45. Технологія професійного самовиховання.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВА БАЗА

Закон України «Про освіту». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#n766>

Закон України «Про повну загальну середню освіту». URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#n291>

Концепція «Нова українська школа». URL:
<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>

Державний стандарт початкової освіти. URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/87-2018-п/ed20190816#Text>

Професійний стандарт за професіями «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти», «Вчитель закладу загальної середньої освіти», «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)». URL: https://nus.org.ua/wp-content/uploads/2020/12/Nakaz_2736.pdf

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базові джерела

1. Кіліченко О. І. Основи педагогічної майстерності: модульно-рейтинговий підхід. Івано-Франківськ, 2019. 206 с.
2. Теслюк В. М., Лузан П. Г. Основи педагогічної майстерності: навчальний посібник. К.: НАКККіМ, 2016. 304 с.
3. Топузов О. М. Педагогічна майстерність: розвиток професійно-педагогічної адаптивності та соціальної рефлексії майбутнього вчителя: навчальний посібник. Київ: Педагогічна думка, 2018. 292 с.
4. Філатова Л. С. Педагогічна майстерність: навчальний посібник для здобувачів вищої освіти педагогічних університетів за спеціальностями 013 Початкова освіта; 016 Спеціальна освіта. Харків: ХНПУ, 2021. 90 с.
5. Холковська І. Л. Основи педагогічної майстерності. Практикум: посібник. Вінниця: Твори, 2019. 240 с.

Допоміжні джерела

6. Бобровицька С. Педагогічна майстерність вчителя початкових класів. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруюва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № 10 (114). С. 16–24.
7. Буряк В. С. Питання педагогічної майстерності в теорії і практиці В. О. Сухомлинського. *Рідна школа*. 2016. № 3. С. 3–6.
8. Дубовик С. Культура професійного мовлення як складник педагогічної культури вчителя. *Українська мова і література в школі: Науково-методичний журнал*. 2019. № 5. С. 43–46.
9. Ковальчук В. Педагогічна майстерність педагога. *Відкритий урок*. 2021. № 2. С. 59–62.

10. Молнар Т. І. Педагогічна майстерність учителя початкових класів: сутність, шляхи формування. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*: збірник наукових праць / Ред. кол.: Г. В. Товканець (гол. ред.) та ін. Мукачево: Вид-во МДУ, 2018. Випуск 1(7). С.121–124.
11. Молнар Т. І. Фахове вдосконалення вчителя початкових класів шляхом самоосвітньої діяльності. *Науковий вісник Мукачівського державного університету. Серія «Педагогіка та психологія»*: збірник наукових праць. Мукачево: МДУ, 2017. Випуск 2(6). С. 99–101.
12. Молнар Т. І. Формування педагогічної майстерності майбутніх учителів початкових класів: практико-орієнтований підхід. *Учитель: виміри професійного становлення і міжнародної освіти*: монографія / Товканець Г.В. та колектив авторів / За заг.ред. Товканець Г.В. Мукачево: Редакційно-видавничий центр МДУ, 2019. С. 202–219.
13. Острроверхова Н. Педагогічна техніка – невід’ємна складова педагогічної майстерності вчителя. *Завуч*. 2019. №1. С. 8–11.
14. Панасенко В. Я. Самоосвіта в системі формування професійної компетентності педагогів. *Завуч*. 2020. № 10. С. 21–24.
15. Рябошапка О. В. Проблема формування творчої особистості майбутнього вчителя початкових класів в закладі вищої освіти. *Науковий часопис національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи*. Збірник наукових праць. 2020. Випуск 77. С. 185–189.

Навчально-методичне видання

**ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ
(ПЕДАГОГІЧНА ТВОРЧІСТЬ):**

**Методичні рекомендації
до організації самостійної роботи**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
спеціальності 013 Початкова освіта

Тираж 10 пр.

*Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготовлювачів
і розповсюджувачів видавничої продукції
ДК № 4916 від 16.06.2015 р.*

*Редакційно-видавничий відділ МДУ,
89600, м.Мукачево, вул.Ужгородська, 26*

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>